

„Dokončit reformaci českou“

Konference k 100. výročí I. sněmu Církve československé husitské

Naukový odbor Úřadu Ústřední rady Církve československé husitské pořádá 21. května 2024 konferenci s názvem „Dokončit reformaci českou“, u příležitosti 100. výročí I. sněmu Církve československé husitské – v rámci projektu Odkaz české reformace.

Datum a čas: úterý 21. května 2024, 10.00 - 17.00 hodin.

Místo konání: Budova ústředí Církve československé husitské v Praze 6 – Dejvicích v Husově sboru a Komenského sále.

Kontaktní adresa: marie.jandova@ccsh.cz

Program konference se skládá z příspěvků historiků, teologů, pedagogů a dalších odborníků a bude doplněn hudebními vstupy.

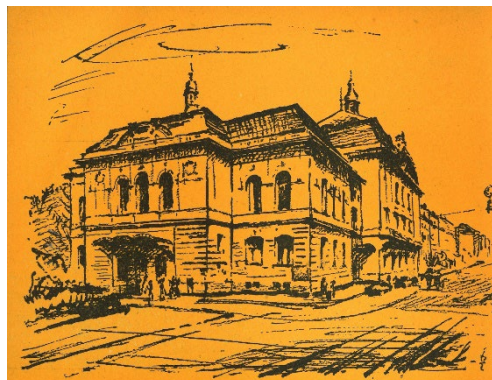
Cílem projektu je přispět k poznávání a rozvíjení duchovní kultury naší společnosti a jejímu směřování k sebepochopení a vzájemnému mezikulturnímu, mezináboženskému a mezilidskému porozumění. Církev československá husitská pořádá konferenci k 100. výročí I. sněmu CČSH, ve které připomene jeho význam v souvislosti s jejím ideovým formováním po stránce naukové a liturgické a organizačním uspořádáním a jejím přesahem do společnosti. Na tomto sněmu zazněla formulace „Dokončit reformaci českou“ a bylo přijato pojmové určení, které tuto tradici české reformace zdůrazňuje vzhledem k identitě církve: *„Církev československou husitskou tvoří křesťané, kteří usilují naplnit současné snažení mravní a poznání vědecké Duchem Kristovým, jak se nám zachoval v Písmu a v podání starokřesťanském a jak je dosvědčen hnutím husitským, českobratrským a dalším úsilím reformačním.“*

V rámci setkání budou předneseny příspěvky osobností z kulturní, akademické a církevní oblasti. Akce bude mít odborný i popularizační charakter a přispěje k hlubšímu poznání dějin a ideového formování Církve československé husitské v době 1. republiky v kontextu ekumenickém, kulturním a politicko-spoločenském.

Tato akce chce Církev československou husitskou představit jako moderní a otevřenou církev, zasazenou na pomezí hlavních proudů křesťanské tradice, která hledá lidskou zodpovědnost a vzájemné porozumění ve stále více konfliktním světě. Připomenutím myšlenek a vizí zakladatelů Církve československé husitské chce přispět k poznávání duchovní kultury a hledání základních etických hodnot v demokratickém a ekumenickém dialogu v současné společnosti.

Program konference

- 9.30 – Prezence
- 10.00 – Zahájení
- 10.05 – 12.00 **1. Historická část** + diskuse
- 12.00 – 12.45 Přestávka na oběd
- 12.45 – 14.30 **2. Teologická část** + diskuse
- 14.30 – 14.45 Přestávka na kávu
- 14.45 – 16.30 **3. Tematická část** + diskuse
- 16.30 – 16.50 Závěrečná diskuse
- 16.50 – 17.00 Zakončení

/Délka jednoho příspěvku 15 minut/

Podrobnější informace o jednotlivých příspěvcích

1. Historická část

Prof. PhDr. PaedDr. Pavel Marek, Ph.D. (*1949), emeritní profesor českých dějin. Působil na katedrách politologie a historie Filozofické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci a na katedře historie Filozofické fakulty Katolické univerzity v Ružomberoku. Je autorem a spoluautorem asi pěti desítek monografií a několika stovek studií otištěných doma i v zahraničí.

„Vývoj církve před zasedáním sněmu, tj. v období 1920-1924“

Anotace: Cesta Církve československé (husitské) k realizaci prvního sněmu nebyla přímočará. Její vůdčí osobnosti se musely vypořádat s řadou překážek, které jejímu svolání bránily. Od prvních dnů existence byl její vývoj zatížen problematikou jejího věroučného směřování. Poměrně rychle se v církvi zformovaly dva teologické proudy, modernistický a tradicionalistický, jejichž vůdcové usilovali o prosazení své teologické a organizační vize a jejich cílem bylo získat pro svou vizi většinu členů církve. Napětí provázející tyto procesy se promítlo do formulační podoby tzv. Pavlíkových ideových směrnic, ovlivnilo výsledky mise vladyky Dositeje (Vasić) a vyústilo do sporu o Československý katechismus Karla Farského a Františka Kalouse. Čas ukázal, že největší překážkou, kterou musela CČS(H) na své cestě za ideálem moderní církve 20. století zdolat, byla Gorazdova (Pavlíkova) vize reformovaného českého pravoslaví.

Mgr. Marcel Sladkowski (*1974), historik, archivář. Pracoval jako archivář ve Státním okresním archivu Zlín (1998–2005), od r. 2006 je archivářem brněnské diecéze CČSH a od r. 2015 vedoucím Ústředního archivu a muzea Církve československé husitské v Praze. Publikuje v oboru regionálních a církevních dějin.

„Materiály I. sněmu CČS v Ústředním archivu a muzeu CČSH“

Anotace: V příspěvku budou představeny dokumenty k I. sněmu Církve československé, jak jsou dochovány v Ústředním archivu a muzeu CČSH, a to v kontextu dalších historických pramenů uložených v tomto archivu.

Doc. Mgr. Jaroslav Šebek, Ph.D., DSc. (*1970) působí v Historickém ústavu AV ČR a specializuje se na vybrané otázky především z politických, církevních a ideových dějin 20. století. Je autorem či spoluautorem několika monografií a řady odborných studií a esejů doma i v zahraničí. Od roku 2022 je členem Rady Českého rozhlasu.

„Reformní snahy v Římskokatolické církvi po první světové válce“

Anotace: Katolické prostředí prožívalo po vzniku Československa v roce 1918 silnou krizi, mezi jejíž projevy patřil také vnitřní rozkol a vznik Církve československé v roce 1920. Katolická církev patřila společně s aristokracií k hlavním kolektivním poraženým. Tato nepříznivá situace se stala podnětem ke snahám o transformaci a obnovu církevního a duchovního života, čemuž se chce věnovat můj příspěvek. Příznačné je, že se první impulsy k proměně začaly odehrávat v rámci řeholních komunit, reagující na nesnáze, které církvi přinesl poválečný vývoj, posílením důrazu na vzdělávací a spirituální aktivity a opouštění provincialismu otevřením novým evropským teologickým a duchovním proudům. Tento obnovný proces se pak šířil také do kněžské výchovy a ovlivnil tak novou generaci duchovních, jejichž formace se odehrávala v meziválečné éře. Nelze také pominout aktivity v rámci laických uskupení, zejména akademických, které na jedné straně usilovaly o duchovní renesanci, ale některé z nich obsahovaly i politický potencionál, který se kriticky stavěl k oficiální státní politice a radikálně požadoval posílení katolických pozic.

Mgr. Tomáš Novák, Th.D. (*1965), odborný referent naukového odboru ÚÚR CČSH, duchovní CČSH, zaměřen na křesťanskou etiku.

„I. sněm CČS(H) v dobovém tisku“

Anotace: Příspěvek se zaměří na zmapování referencí a reakcí I. sněmu CČS(H) v periodických mimo vlastní církevní publikace, tedy v periodických ostatních církví i periodických necírkevních. Závěr příspěvku přinese zhodnocení míry informovanosti a vyjádření se k zaměření a obsahu těchto referencí a reakcí.

PhDr. Jan Krško (*1972), pracovník Státního okresního archivu Rakovník a duchovní CČSH. Zaměřuje se na otázky církevních poměrů po vzniku Československa, Husova venkovského pobytu a dějin trampingu.

„První církevní sněm v zápase Církve československé o získání vlivu v českém duchovním prostoru“

Anotace: Církev československá aspirovala po svém vzniku na pozici nejsilnější náboženské organizace v republice. Mnozí stoupenci církve doufali, že se CČS stane oficiální státní konfesí s podporou politických elit. Vítězství v českém duchovním zápase spojovali s úsilím o socializaci dosavadních katolických kostelů. Všechny tyto aspekty silně rezonovaly v prvních sjezdech CČS. Situace na sněmu v roce 1924 však již byla jiná. Vedení CČS se smiřovalo se skutečností, že zápas o dominanci v českém

náboženském prostoru povede bez přímé podpory státních představitelů. Po tzv. pravoslavné krizi se navíc církev více soustředila na řešení vnitřních teologických a organizačních problémů. Ve sněmovních jednáních tak sice nebyla opuštěna myšlenka vítězného zápasu o prvenství v českém duchovním prostoru, ale začalo se spoléhat jen na vlastní iniciativu církve. Celková změna postoje se následně projevila při (ne)angažovanosti CČS v tzv. Marmaggiho aféře.

Doc. PhDr. ThLic. Marek Šmíd, Ph.D. et Ph.D. (*1979) působí jako docent na Katedře církevních dějin a literární historie Katolické teologické fakulty UK, kterou od roku 2022 vede, a v Historickém ústavu Filozofické fakulty Jihočeské univerzity. Zabývá se církevními dějinami 19. a 20. stol.

„I. sněm Církve československé v zrcadle vatikánské korespondence“

Anotace: Referát se bude zabývat reflexí prvního řádného sněmu Církve československé v Praze na Smíchově v srpnu 1924 ve zprávách československo-vatikánské korespondence. Primární zájem se bude zaměřovat na diplomatické zprávy apoštolského nuncia v Praze Francesca Marmaggiho, jehož dlouho chystané setkání pochopitelně zajímalo, takže o něm během září 1924 podrobně referoval církevním představitelům Svatého stolce. Kromě dění v samotné Církvi československé sledoval apoštolský nunciatus rovněž její představitele, zejména patriarchu Karla Farského, přičemž nevěřil v perspektivu dalšího vývoje mladé církve.

Doc. ThDr. Kamila Veverková, Ph.D. (*1971), teoložka, emeritní děkanka Husitské teologické fakulty UK, proděkanka pro studijní záležitosti a koncepci studia na téže fakultě. Zabývá se vlivem působení církevní tradice na život současného křesťanstva a světa.

„Reflexe reformního hnutí katolického duchovenstva v Čechách u zakladatelů CČS“

Anotace: Autorka reflektuje reformní tradice, které předcházely vzniku CČS. Všechny reformní snahy českého katolického duchovenstva vycházely z reformního programu, který formuloval v roce 1848 František Náhlovský. Nejvýrazněji se to projevilo v Obnově církve katolické v Republice československé (1919). K těmto myšlenkám se po založení samostatné církve vrací Karel Farský, který ve statích, vydaných pod souborným názvem „Církev a stát“ psal o Bernardu Bolzanovi, a především Alois Spisar ve své základní historické práci „Ideový vývoj Církve československé“. K dalšímu podrobnému bádání o reformismu dochází však v CČS až v další generaci, především v publikacích Miloslava Kaňáka. CČS většinu reformů, navrhovaných v 19. století, realizovala.

2. Teologická část

Doc. ThDr. Jiří Vogel, Th.D. (*1971), duchovní CČSH, působí na pozici vedoucího Katedry systematické teologie, teologické etiky a teologické filozofie na HTF UK, nyní zastává funkci děkana. V centru jeho odborného zájmu jsou dějiny české teologie a teologie CČSH.

„Role Karla Statečného při formování teologie CČS a význam hesla ‚Dokončit českou reformaci!‘“

Anotace: Příspěvek nejprve stručně charakterizuje Karla Statečného jako morálního teologa, scholastického filozofa a apologetu českobudějovického teologického semináře, následně se pokouší postihnout rozsah jeho teologického posunu, ke kterému došlo po jeho přestupu do Církve československé, a nakonec i určit, v jakém smyslu Statečný porozuměl Masarykovým výzvám k pokračování v české reformaci a jak na tuto výzvu navázal svým heslem ‚Dokončit českou reformaci!‘, jež se stalo jedním z vyznavačských výrazů CČSH.

ThDr. Martin Chadima Th.D. (*1970), externí pedagog na ÚSP ÚHK, pedagog na Gymnáziu Evolution Sázavská, duchovní CČSH v Přelouči, autor řady odborných monografií, spisovatel, autor a průvodce vzdělávacích pořadů na ČT a ČRo.

„Teologie K. Farského a A. Spisara v pohledu prof. Z. Kučery“

Anotace: Reflexe, analýza, vyhodnocení a navazování na inspirativní osobnosti CČSH patří ke stěžejním bodům současné teologické práce. Zakladatel tzv. husitské teologie prof. Zdeněk Kučera soustavně promýšlel učení svých velkých předchůdců a pokoušel se jejich myšlení klást do souvislostí s vývojem moderního světa. Ve svých knihách se neustále vracel k českým i evropským myslitelům a vždy vnímal jednotlivé prvky jejich učení v dobových souvislostech. Zároveň vnímal teologii CČSH jako integrální součást evropského křesťanského myšlení.

Doc. ThDr. Gorazd Josef Vopatrný, Th.D. (*1959), pravoslavný teolog, vysokoškolský pedagog, vedoucí ústavu východního křesťanství Husitské teologické fakulty Univerzity Karlovy v Praze.

„Dokončit reformaci českou“ – pokus o pravoslavnou interpretaci“

Anotace: Spiritualita je žitá dogmatika. Empirická dogmatika Pravoslavné církve. Praxis a theoria. Smysl českých duchovních dějin.

ThDr. Jan Rokyta, Ph.D. (*1974), farář CČSH v náboženské obci Pardubice, vyučuje religionistiku na Katedře filozofie a religionistiky Univerzity Pardubice.

„CČSH mezi liberalismem a konzervativismem v kontextu náboženských změn současnosti“

Anotace: Příspěvek nejprve zrekapituluje náboženskou situaci křesťanství v současné Evropě. Dále ze sociologického hlediska přiblíží důležité momenty CČSH ohledně

úspěšnosti reprodukce svého vlastního společenství, zvláště v perspektivě rodinného života, a dále problémy misie současnosti. Závěrem příspěvku bude nastínění dvou cest, kterými se CČSH může ubírat. Perspektivou zde bude Farského chápání náboženského liberalismu jako důrazu na život konkrétní náboženské obce v daném místě. Na druhé straně potom Trtíkův důraz na „konzervativismus“ jako opětovný návrat k biblicky chápanému Bohu.

Doc. ThDr. David Tonzar, Th.D., Dr. h. c. (*1972), pražský biskup CČSH, od roku 2003 je vyučujícím ředitelem na Husově institutu teologických studií. Na vyšší odborné škole a vysoké škole přednáší teologickou propedeutiku CČSH, teologii pro sociální práci, dějiny dogmatu, typologii církví a náboženských společností, četbu a rozbor středověkých textů, teologii 20. století, dějiny CČSH a systematickou teologii CČSH.

„Věrouka CČS tehdy a dnes. Srovnání věroučných usnesení I. církevního sněmu s teologií a praxí současné CČSH - příspěvek k IX. sněmu“

Anotace: I. sněm CČS na svém prvním zasedání v roce 1924 přináší základy výpovědi ve věci víry nové církve, které jsou shrnuty a rozpracovány na druhém zasedání v roce 1931. Studie přináší srovnání výpovědi církve zejména v oblasti ekleziologické, trinitologické a christologické na počátku teologického formování, v průběhu VI. sněmu a v současnosti. Sleduje reflexi Učení náboženství křesťanského, Základů víry a současnou víru sborů CČSH a naznačuje vývoj zrodu nového dokumentu Víra CČSH.

ThDr. Jaroslav Hrdlička (*1959), působí na HTF UK (Katedra historické teologie a církevních dějin), věnuje se českým i evropským dějinám, české historiografii 19. a 20. století a dějinám CČSH.

„První sněm CČSH 1924 a 1931 a teolog František Kovář“

Anotace: K vývoji české religiozity 20. století se řadí i dějiny Církve československé husitské (CČSH). Její vznik před více než sto lety byl realizován jako církevní rozkol, po němž tato církev prošla v dalším vývoji složitým hledáním a nacházením teologické a duchovní identity. Vznikla jako výron krize římského katolicismu za první světové války a po roce 1918, nacionalistických nálad doby, ale i odraz staletých snah o reformu římskokatolické církve a křesťanského formování české společnosti. Podstatnými pro meziválečné období dějin CČSH se staly dvě etapy jejího prvního sněmu v letech 1924 a 1931.

3. Tematická část

Mgr. Pavel Kolář, Th.D., M.T.S. (*1975), odborný asistent a vedoucí Katedry praktické teologie HTF UK, duchovní Církve československé husitské v NO Praha 4 - Nusle.

„Cesty k liturgii CČS. Liturgický život Církve československé (husitské) do I. sněmu v roce 1924“

Anotace: Příspěvek se v první části zaměří na shrnutí návrhů na reformu liturgického života v dokumentu Obnova církve katolické v Československé republice (1919) a

v liturgickém referátu Aloise Tuháčka na Valném sjezdu CČS v roce 1921. V druhé části pak představí vybrané návrhy bohoslužebných pořádků pro slavení liturgie z prostředí CČS před rokem 1924. V závěru nabídne jejich zhodnocení s ohledem na dnešní otázky liturgického života v CČSH.

Mgr. Vladimír Hraba (*1980), duchovní Církve československé husitské v regionu západních Krkonoš, věnuje se především liturgice s přihlédnutím k dějinám CČSH a tradici obecné církve.

„Referát Františka Kalouse o bohoslužebném řádu“

Anotace: Příspěvek se zabývá obsahem vystoupení liturgického referenta Františka Kalouse na prvním řádném sněmu Církve československé konaném 29. a 30. srpna 1924 v Praze. Kalous svým vystoupením doplnil sněmovní příspěvky Karla Statečného a Karla Farského o věrouce a ústavě CČS. Navázal také na závěry svého předchůdce v roli liturgického referenta Aloise Tuháčka. Vytvořil tak jeden ze základních pilířů života a služby církve po překonání tzv. pravoslavné krize. Hlavním přínosem Kalousova příspěvku se stalo definování liturgického charakteru církve soustředěného kolem eucharistické (mešní) bohoslužby. K přijetí sněmem připravil a doporučil bohoslužebný řád v podobě liturgie navržené Karlem Farským, doplněné formulářem večerní pobožnosti. Oba obřady se přijetím na sněmu staly charakteristickou osou bohoslužebného života církve. V dalších částech svého vystoupení se zaměřil na praktické liturgické předpisy či materiály pro modlitbu a zvěstování církve. Pozornost věnoval také otázce svěcení kněžstva, jejíž pojetí tak pomohl církvi definovat. Kalousův referát ukončil prvotní období liturgického života CČS, založeného na Českém misálu a postupném vytváření vlastních liturgických tvarů v dialogu i konfrontaci s východní liturgií (pravoslavná krize) stanovením řádné jednotné normy. Otevřel tak pro CČS cestu do budoucnosti jako církvi, jejíž liturgie vychází z obecné křesťanské tradice, ale není jí výlučně vázaná. Uvedený příspěvek se zabývá jak faktickým rozbořem obsahu Kalousova referátu, tak jeho začleněním do kontextu teologie CČSH. V neposlední řadě se snaží vystihnout motivy Kalousových závěrů, které coby nadčasové určovaly do budoucna teologii, službu i praktický život CČS(H) a mají církvi co říci i v její současnosti.

PhDr. Martin Jindra (*1973), historik Ústavu pro studium totalitních režimů a pracovník Ústředního archivu a muzea Církve československé husitské. Specializuje se na problematiku moderních církevních dějin.

„Hledání osobitého uměleckého výrazu v období I. řádného sněmu CČS na příkladu Husova sboru v Českých Budějovicích“

Anotace: Interiéry sborů a bohoslužebných prostor Církve československé (husitské) od počátku jejího zrodu v lednu 1920 dotvářela a prožitek ze společenství s Ježíšem Kristem při liturgii a svátostech umocňovala umělecká díla. Na druhou stranu církev v první dekádě svého působení z mnoha důvodů nikdy přesně nedefinovala konkrétní, jasně vyhraněné požadavky a nároky na uměleckou výzdobu svých chrámů a modliteben. Do této situace vstupuje právě v roce konání I. řádného sněmu jeden z nejoriginálnějších českých tvůrců přelomu 19. a 20. století František Bílek, aby realizoval svoji představu „o duchovní výživě bratří“ v liturgickém prostoru Husova sboru v Českých Budějovicích.

ThDr. Tomáš Butta, Th.D. (*1958) je duchovní, teolog a biskup-patriarcha Církve československé husitské. Věnuje se oboru praktické teologie, historické a církevní tematice. Přednáší na Husově institutu teologických studií v Praze homiletiku, katechetiku a praktický liturgický projev.

„I. sněm CČSH a výchovný úkol církve“

Anotace: V úvodu příspěvku bude naznačena situace ve školství doby první republiky a postavení výuky náboženství mezi vyučovacími předměty. Bude přiblížen význam výchovy a jejího pojetí v počátcích Církve československé (husitské). CČS(H) si vytkla za cíl „obrození národa v duchu Kristově“. Úkolem a otázkami výchovy a vyučování se zabýval I. sněm CČSH v roce 1924. Výchovný výbor byl složen z učitelů a duchovních. Zpráva o prvním sněmu obsahuje dva prameny: rezoluci připravenou výborem pro výchovu a referát Václava Lemberka. V příspěvku bude věnována pozornost tématům a pojmům, jakými jsou laická morálka a výuka náboženství ve škole, převýchova národa jako změna hodnotového systému, rozlišování mezi výchovou a vyučováním, Ježíš jako vychovatel a učitel, výchovné vzory – Jan Hus, J. A. Komenský a T. G. Masaryk, osobnost učitele-vychovatele a žáka, recepce a ocenění Komenského didaktiky v CČS(H). Vyznačeny budou specifické rysy výuky náboženství Církve československé husitské a jejího praktického uskutečňování v prvním desetiletí. V závěru bude stručná reflexe výchovného úkolu církve dnes.

Mgr. Jana Krajčířiková (*1973), právnička, tajemnice Ústřední rady CČSH, přednáší na Husově institutu teologických studií základy církevního práva, předsedkyně legislativně-právní poradní komise ústřední rady.

„Jednací řád I. sněmu ve srovnání s jednacími řády následujících sněmů“

Anotace: Příspěvek je zaměřen na jednací řády řádných sněmů CČS(H), nikoliv na jednací řády sněmů volebních, které mají zvláštní agendu. V úvodu budou zrekapitulovány termíny dosavadních sněmů CČS(H) a jejich jednotlivých zasedání. Poté bude stručně přiblížen jednací řád valného sjezdu CČS z roku 1921, který byl ještě velmi jednoduchý. Dále bude podrobněji rozebrán jednací řád I. řádného sněmu. V následujícím přehledu odchylek jednacími řády pozdějších sněmů si budeme všimnout posunu v úpravě některých bodů – například usnášeníschopnosti sněmu, složení a velikosti sněmovních výborů, pravidel pro jednání sněmovních výborů, podmínek vedení rozpravy, úkolů generálního tajemníka sněmu, složení a úlohy předsednictva sněmu. V závěru se stručně zamyslíme nad možnými podněty pro přípravu jednacího řádu IX. sněmu CČSH.

